

การเสียชีวิตโดยผิดธรรมชาติในเด็ก : ศึกษาในจังหวัดขอนแก่น

อัมพร แจ่มสุวรรณ¹, อรุณรัตน์ วิลไลพิศ², พัชรี ศรีอุทธา³

ภาควิชานิติเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Unnatural Child Death : Studied in Khon Kaen Province

Amporn Chamsuwan^{1*}, Arunrat Wilaipich², Patcharee Sriutra³

Department of Forensic Medicine, Faculty of Medicine, Khon Kean University, 40002

วัตถุประสงค์: เพื่อศึกษาอุบัติการณ์ของสาเหตุการตายโดยผิดธรรมชาติในเด็กอายุไม่เกิน 15 ปีในจังหวัดขอนแก่น ช่วงระยะเวลา 5 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2549-2553

วิธีการศึกษา: ศึกษาข้อมูลจากรายงานการชันสูตรพลิกศพ และหนังสือรับรองการตายของเด็กที่ตายโดยผิดธรรมชาติ อายุไม่เกิน 15 ปี ที่ทำการตรวจที่ห้องตรวจศพ โรงพยาบาลศรีนครินทร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2549 จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2553 นำมาวิเคราะห์จำแนกเป็นกลุ่มอายุและสาเหตุการตาย

ผลการศึกษา: ศพเด็กที่ตายโดยผิดธรรมชาติอายุไม่เกิน 15 ปี มีจำนวน 87 ศพ คิดเป็นร้อยละ 4.2 ของจำนวนศพคดีทั้งหมด 1,966 ศพ เป็นเพศชาย 58 ศพ หญิง 29 ศพ สาเหตุการตายส่วนใหญ่ เกิดจากการบาดเจ็บจากการจลาจล คิดเป็นร้อยละ 21.8 รองลงมาคือ การจมน้ำ การขาดอากาศบาดแผลอาวุธปืน บาดแผลจากวัตถุไม่มีคม คิดเป็นร้อยละ 18.4, 13.8, 8.7 และ 8.0 ตามลำดับ การบาดเจ็บจากการจลาจลเป็นสาเหตุการตายที่สำคัญของเด็กโต (อายุ 11-15 ปี) และการจมน้ำ เป็นสาเหตุการตายของทุกกลุ่มอายุ ซึ่งพบมากเรียงตามลำดับอายุคือ 11-15 ปี, 0-5 ปี, 6-10 ปี ส่วนการตายจากบาดแผลอาวุธปืน พบได้ในเด็กโตเท่านั้น การบาดเจ็บจากการจลาจลและการจมน้ำตาย พบได้มากในเดือนมกราคม

สรุป: เด็กอายุไม่เกิน 15 ปี ที่ตายโดยผิดธรรมชาติเป็นศพจำนวนน้อย เมื่อเทียบกับกลุ่มอายุอื่นๆ และการบาดเจ็บจากการจลาจลและการจมน้ำ เป็นสาเหตุการตาย 2 อันดับแรก เหตุการณ์ส่วนใหญ่เกิดขึ้นในเดือนมกราคม และพบว่าการตายจากบาดแผลอาวุธปืนเป็นสาเหตุการตายที่สำคัญที่พบเฉพาะในกลุ่มอายุ 11-15 ปี เท่านั้น

คำสำคัญ: การชันสูตรพลิกศพ, ศพเด็กที่ตายโดยผิดธรรมชาติ, การบาดเจ็บจากการจลาจล, การจมน้ำ

Objective: To study the causes and 5- year incidence of unnatural child (under 15 years) death in Khon Kaen province from 1 January 2006 to 31 December 2010.

Methods: Study from death certificate and autopsy report of all unnatural death of children under 15 years by reviewed the death certificate and the report of autopsy at the department of Forensic Medicine, Faculty of Medicine, Khon Kaen University during 1 January 2006 to 31 December 2010. The causes of death were analysed by age groups.

Results: Of 1966 unnatural death, 87 cases (4.2 %) were children. In these child death, fifty eight were male and twenty nine were female. The most common cause of death was traffic injury (21.8%). The percentages of others include drowning asphyxia gunshot wound and blunt force injuries were found 18.4% 13.8% 8.7% and 8.0% respectively. Traffic injury most occurred in older child (11-15 years) and drowning in all aged groups. Traffic injury and drowning occurred most in January. Child deaths from gunshot wound found only in 11-15 years.

Conclusion: The number of unnatural child deaths were small as compared to all age groups. Traffic injury and drowning were the two most common causes of death which most found in January.

Keywords: unnatural child death, autopsy, drowning, traffic injury

บทนำ

นับตั้งแต่ 27 มิถุนายน 2543 เป็นต้นมา ประเทศไทยได้มีการประกาศใช้กฎหมายใหม่ซึ่งเปลี่ยนแปลงกระบวนการชันสูตรพลิกศพ โดยกฎหมายกำหนดให้แพทย์ร่วมกับพนักงานสอบสวน ร่วมกันชันสูตรพลิกศพการตายผิดธรรมชาติ อันได้แก่ ซ้ำตัวตาย ถูกผู้อื่นทำให้ตาย ถูกสัตว์ทำร้ายตาย ตายโดยอุบัติเหตุ และการตายโดยไม่ปรากฏเหตุ และรวมตลอดถึงการชันสูตรพลิกศพ การเสียชีวิตของบุคคลที่อยู่ในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ตามกฎหมาย โดยต้องร่วมชันสูตรพลิกศพกับฝ่ายปกครองและพนักงานอัยการ¹ กฎหมายกำหนดลำดับของแพทย์ที่ร่วมชันสูตรพลิกศพดังนี้ แพทย์นิติเวช เป็นแพทย์ลำดับแรกที่ยื่นชันสูตรพลิกศพ ถ้าไม่มีแพทย์นิติเวชหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้แพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐไปทำการแทนได้ จากจำนวนของแพทย์นิติเวชทั่วประเทศไทยมีประมาณไม่เกิน 100 ราย และส่วนใหญ่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่มีคณะแพทยศาสตร์ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด ดังนั้นในความเป็นจริงแล้ว กรณีการตายผิดธรรมชาติโดยส่วนใหญ่จึงถูกชันสูตรโดยแพทย์ทั่วไป ซึ่งไม่ได้ผ่านการฝึกอบรมเฉพาะทางทางนิติเวชศาสตร์ ดังนั้นหากแพทย์ทั่วไปไม่สามารถให้ความเห็นในเรื่องสาเหตุการตายที่ชัดเจนได้ แพทย์ดังกล่าวอาจต้องส่งศพมาตรวจเพิ่มเติมในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยที่ใกล้เคียง เช่น ขอนแก่น เชียงใหม่ สงขลา เป็นต้น

ปัจจุบันกฎหมายดังกล่าวได้ประกาศใช้มานานถึง 11 ปีแล้ว ภาควิชานิติเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้ให้บริการชันสูตรพลิกศพ และตรวจสถานที่เกิดเหตุ การตายผิดธรรมชาติในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น และรับส่งต่อศพที่ตายโดยผิดธรรมชาติจากอำเภอและจังหวัดที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมาชันสูตรเพิ่มเติม และข้อมูลของประชากรศาสตร์ของศพที่ตายโดยผิดธรรมชาติที่ส่งมาตรวจ เคยมีการศึกษาเพียงครั้งเดียวคือ ระหว่างปี พ.ศ.2541-2545² คณะผู้วิจัยเลือกศึกษาในช่วงเวลาปี พ.ศ.2549-2553 โดยจะศึกษาเพิ่มเติมในส่วนสาเหตุการตายโดยแพทย์ ว่าการตายผิดธรรมชาติส่วนใหญ่ในเด็ก สาเหตุการตายที่สำคัญคืออะไร

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาอุบัติการณ์ของสาเหตุการตายโดยผิดธรรมชาติในศพเด็กอายุไม่เกิน 15 ปี ที่ทำการตรวจในโรงพยาบาลศรีนครินทร์ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2549 จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ.2553

วิธีการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างเป็นศพเด็กที่ตายโดยผิดธรรมชาติ ที่ทำการตรวจชันสูตรพลิกศพที่ภาควิชานิติเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2549 จนถึง 31 ธันวาคม พ.ศ.2553 นำมาจำแนกเพศ กลุ่มอายุ สถานที่ตาย วันเวลาที่ตายและสาเหตุการตาย สาเหตุการตายนำมาจำแนกเป็นสาเหตุการตายที่สำคัญ ได้แก่ บาดแผล สารพิษ การขาดอากาศ พลังงานกายภาพ และการตายจากโรค โดยเน้นข้อมูลสาเหตุการตายโดยแพทย์ นำมาวิเคราะห์ทางสถิติ

ผลการศึกษา

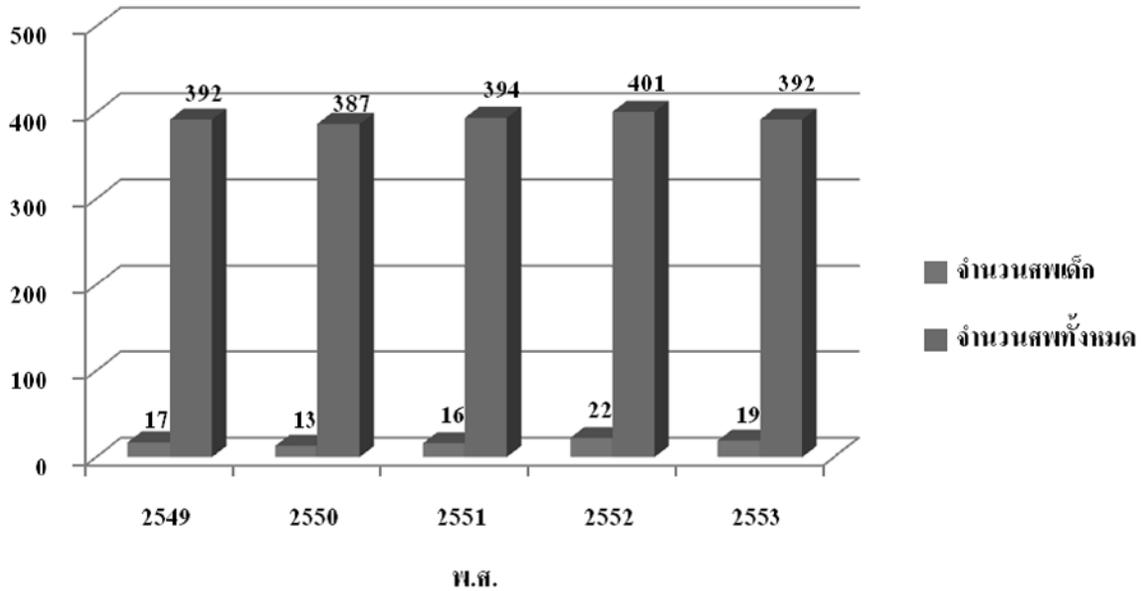
ในจำนวนศพคดี 1,966 ศพ เป็นศพเด็กที่ตายโดยผิดธรรมชาติ อายุไม่เกิน 15 ปี จำนวน 87 ศพ คิดเป็นร้อยละ 4.2 ของทั้งหมด (รูปที่ 1) โดยเป็นศพที่เกิดเหตุในอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น 57 ราย และนอกเขตจังหวัดขอนแก่น 30 ราย คิดเป็นร้อยละ 65.5 และ 34.5 ตามลำดับ ในภาพรวมถ้าจำแนกตามเพศ ร้อยละของเพศชายต่อหญิง คือ 66.7 : 33.3 และถ้าคิดเป็นสัดส่วนของอายุของเด็ก แบ่งเป็น 0-5 ปี, 6-10 ปี และ 11-15 ปี พบว่ามีสัดส่วนร้อยละ 33.3, 10.3, 56.3 (รูปที่ 2)

สาเหตุการตาย แบ่งตามสาเหตุการตายทางนิติเวชศาสตร์ โดยจำแนกเป็น บาดแผล ขาดอากาศ สารพิษ พลังงานกายภาพ และการตายจากโรค จำแนกตามปี พ.ศ. ที่พบ (รูปที่ 3) พบว่าสาเหตุการตายส่วนใหญ่ คือ การขาดเลือดจากการจลาจล (ร้อยละ 21.8) รองลงมาคือการจมน้ำ (ร้อยละ 18.4) ส่วนสาเหตุการตายอื่นๆ ได้แก่ การขาดอากาศหายใจ บาดแผลอาวุธปืน บาดเจ็บจากอาวุธไม่มีคม พบได้ในร้อยละ 13.8, 8.7, 8.0 ตามลำดับ (รูปที่ 4)

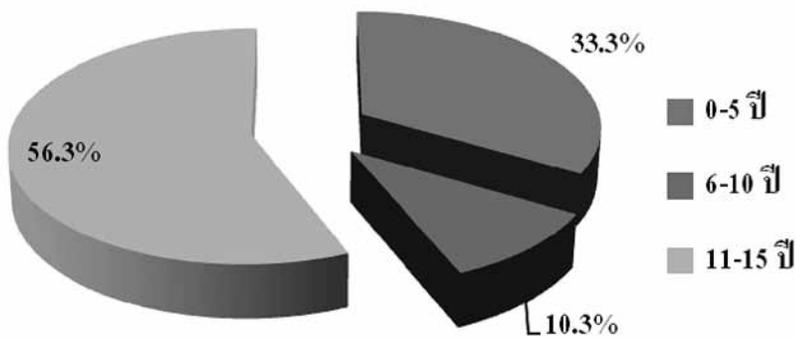
สรุป

เด็กอายุไม่เกิน 15 ปี เป็นศพที่ตายโดยผิดธรรมชาติ มีจำนวนน้อย เมื่อเทียบกับกลุ่มอายุอื่นๆ การบาดเจ็บจากการจมน้ำและการจมน้ำ เป็นสาเหตุการตายที่พบบ่อย เหตุการณ์ส่วนใหญ่เกิดขึ้นในเดือน มกราคม ส่วนสาเหตุการตายอื่นๆ

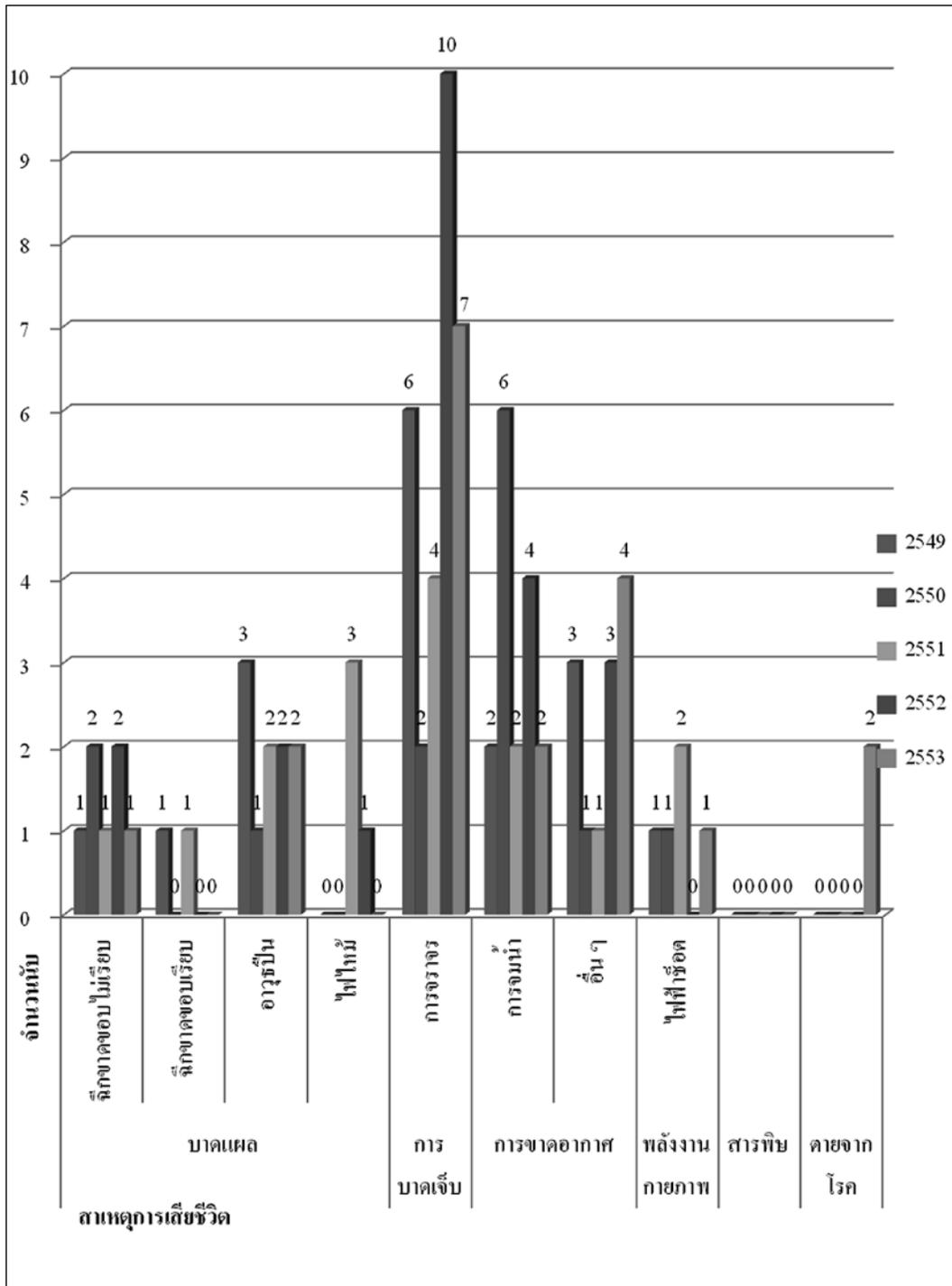
ได้แก่ การขาดอากาศหายใจ บาดแผลอาวุธปืน บาดเจ็บจากอาวุธไม่มีคม พบได้ในสัดส่วนที่ลดลงตามลำดับ การตายจากบาดแผลอาวุธปืนเป็นสาเหตุการตายที่สำคัญที่พบเฉพาะในกลุ่มอายุ 11-15 ปี

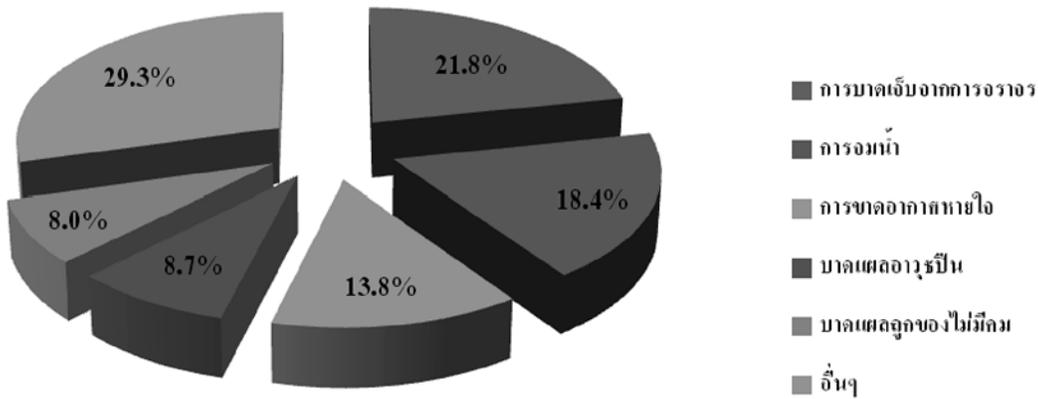
รูปที่ 1 แสดงสัดส่วนของศพเด็ก เทียบกับจำนวนศพทั้งหมด

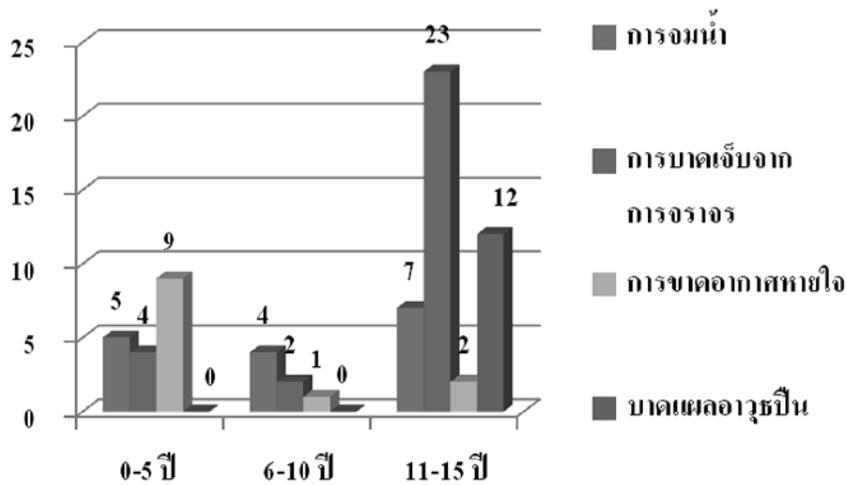
รูปที่ 2 แสดงร้อยละของกลุ่มอายุของศพเด็ก

รูปที่ 3 แสดงสาเหตุการตาย

รูปที่ 4 แสดงร้อยละของสาเหตุการตายในศพเด็กที่ตายโดยผิดธรรมชาติ

รูปที่ 5 แสดงสาเหตุการตาย แบ่งตามกลุ่มอายุ

วิจารณ์

ศพที่ตายโดยผิดธรรมชาติ ที่ทำการตรวจที่โรงพยาบาลศรีนครินทร์ ได้เคยมีการนำมาวิเคราะห์ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2541-2545 โดยศักดิ์สิทธิ์ บุญลักษณะณี พบว่าในช่วงเวลาดังกล่าว มีศพรวมทั้งสิ้น 1,536 ศพ เฉลี่ยมีการชันสูตรปีละ 307 ราย ถ้าหากเทียบกับข้อมูลศึกษาในครั้งนี้ มีศพจำนวนทั้งสิ้น 1,966 ศพ คือเฉลี่ยปีละ 393 ราย เพิ่มกว่าเดิมเฉลี่ยร้อยละ 28 และพบว่าเป็นศพที่ตายโดยผิดธรรมชาติเด็กอายุไม่เกิน 15 ปี เฉลี่ยเพียงร้อยละ 4.2 เพศชายต่อหญิงคือ 66.7:33.3 ถ้าคิดเป็นสัดส่วนของอายุของเด็ก แบ่งเป็น 0-5, 6-10 และ 11-15 ปี พบว่าส่วนใหญ่เป็นเด็กโต ร้อยละ 56.3 เมื่อเทียบกับการศึกษาศพเด็กที่ตายโดยผิดธรรมชาติที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2544-2550 พบว่า

มีศพเด็กจำนวน 101 ราย สัดส่วนของอายุที่พบมากที่สุดเป็นเด็กเล็ก อายุ 0-3 ปี พบได้ ร้อยละ 34.6 และเพศชายต่อหญิงคือ 2:1³

เมื่อแยกสาเหตุการตายตามกลุ่มอายุ พบว่า กลุ่มอายุ 11-15 ปี เสียชีวิตจากการบาดเจ็บจากการจลาจล และการจมน้ำมากที่สุด ร้อยละ 21.8 และ 18.4 ตามลำดับ การจมน้ำเป็นสาเหตุการตายของทุกกลุ่มอายุ เมื่อเทียบกับที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ พบว่า สาเหตุการตายจากการบาดเจ็บจากการจลาจล และการจมน้ำ เป็นสาเหตุการตายที่สำคัญในเด็ก โดยพบในสัดส่วนร้อยละ 39.6 และ 22.7 ตามลำดับ แต่ที่พบมากคือในกลุ่มเด็กเล็กอายุ 0-3 ปี ทั้งเหตุที่เกิดจากการบาดเจ็บจากการจลาจลและการจมน้ำ ข้อมูลจากเอกสารสถานการณ์การตกร้ำและจมน้ำในประเทศไทย⁴

พบว่า การจมน้ำ เป็นสาเหตุการตายอันดับหนึ่งของเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี และ มากกว่าการบาดเจ็บจากการจมน้ำ 2 เท่า ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาในครั้งอื่น พบว่าเด็กอายุไม่เกิน 15 ปี เสียชีวิตจากการบาดเจ็บจากการจมน้ำมากกว่า การจมน้ำ และพบว่า การจมน้ำในทุกกลุ่มอายุ พบได้ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ขณะที่การศึกษาของสถานการณการตักน้ำ พบในช่วงอายุ 0-4 ปี มากที่สุด รองลงมาคือ 5-9 ปี

ส่วนเวลาที่เกิดเหตุในการศึกษาครั้งนี้ พบเหตุที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่เกิดขึ้นในเดือนมกราคม จากรายงานของสถานการณการจมน้ำ พบได้มากในเดือนเมษายน รองลงมาคือ เดือน พฤษภาคม มีนาคม และตุลาคม ตามลำดับ จากข้อมูลของสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่า ตั้งแต่อายุ 10 ปี ขึ้นไป การเสียชีวิตจากการบาดเจ็บที่พบได้มากที่สุดอันดับ 1 คือการบาดเจ็บจากการจมน้ำ ขนส่งทางบก ส่วนช่วงอายุ 1-9 ปี เป็นการจมน้ำ ซึ่งข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ พบว่าการบาดเจ็บจากการจมน้ำ เป็นสาเหตุการตายของเด็กในช่วงอายุ 11-15 ปี ซึ่ง อติศักดิ์ ผลิตผลการพิมพ์^๖ ได้ให้เหตุผลว่า น่าจะเกิดจาก พฤติกรรมชอบเสี่ยงอันตราย และเริ่มฝึกหัดขับรถได้ไม่นาน ประกอบกับการใช้จักรยานยนต์เป็นยานพาหนะ และการไม่ได้ใช้อุปกรณ์เพื่อความปลอดภัย เช่น หมวกนิรภัย

ส่วนการตายอื่นๆ พบว่าส่วนใหญ่เกิดจากการขาดอากาศหายใจและบาดแผลอาวุธปืน รองลงมาคือ บาดแผลถูกของไม่มีคม และบาดแผลถูกของมีคม ตามลำดับ ในกลุ่มขาดอากาศ ส่วนใหญ่พบได้ในเด็กเล็ก (0-4 ปี) และบาดแผลอาวุธปืนพบได้แต่เฉพาะในเด็กโตเท่านั้น การศึกษาที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ พบบาดแผลอาวุธปืน เพียง 3 ราย ต่างจากการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งพบได้ถึง 10 ราย

การเสียชีวิตเนื่องจากการกระทำของบุคคลอื่น ข้อมูลจากสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ศึกษาในปี พ.ศ. 2551 พบว่า การถูกทำร้าย เป็นสาเหตุการตายอันดับ 3 รองจากการบาดเจ็บจากการจมน้ำทางบก และการจมน้ำ ในกลุ่มอายุ 10-14 ปี และเป็นสาเหตุอันดับ 4 ในกลุ่มอายุ 5-9 ปี และข้อมูลในสหรัฐอเมริกา^๖ ศึกษาในปี พ.ศ. 2550 พบว่า การตายจากการกระทำของบุคคลอื่น เป็นพฤติการณ์การตายอันดับ 3 รองจากอุบัติเหตุ และโรคมะเร็ง โดยพบเป็นจำนวน 0.9 ราย ต่อประชากร 100,000 ราย และเป็นอันดับ 4 ในกลุ่มอายุ 1-4 ปี โดยพบถึง 2.4 ราย ต่อประชากร 100,000 ราย

ศพที่ตายโดยผิดธรรมชาติ ที่ถูกส่งต่อมาตรวจที่ภาควิชานิติเวชศาสตร์ แม้จะมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 50 ของศพที่ตายโดยผิดธรรมชาติ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น แต่พบว่า ศพที่ตายโดยผิดธรรมชาติ ที่ถูกส่งมาตรวจเพิ่มเติม

ส่วนใหญ่เป็นการเสียชีวิตจากการกระทำของบุคคลอื่น โดยเป็นบาดแผลอาวุธปืน และการขาดอากาศ เป็นส่วนใหญ่ รองลงมาคือ บาดแผลถูกของไม่มีคม และบาดแผลถูกของมีคม เนื่องจากโรงพยาบาลในต่างจังหวัดส่วนใหญ่ยังไม่มีความพร้อมในการให้บริการการตรวจศพดี ดังนั้น กรณีที่ต้องการการชันสูตรศพภายในด้วย จึงมีความจำเป็นต้องส่งมาตรวจที่ภาควิชานิติเวชศาสตร์ เนื่องจากแพทย์ทั่วไปส่วนใหญ่ไม่สามารถให้ความเห็นในเรื่องสาเหตุการตายจากการตรวจศพภายนอกได้ ส่วนการเสียชีวิตจากการขาดอากาศ แม้การตรวจศพจะไม่มีลักษณะจำเพาะที่จะบ่งบอกสาเหตุการตายดังกล่าว แต่อย่างน้อยการผ่าศพตรวจภายในจะทำให้แพทย์มีความมั่นใจว่า ไม่ได้ตรวจพบความผิดปกติอื่นๆ ที่จะสามารถอธิบายสาเหตุการตายได้ และการตรวจศพภายในยังเป็นการช่วยเหลือให้พนักงานสอบสวน สามารถนำลูกกระสุนปืนดังกล่าวไปตรวจพิสูจน์ เพื่อจะยืนยันอาวุธปืนที่ใช้ในการกระทำผิดต่อไปได้

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผศ.ดร.วิภาภรณ์ เรืองจิระชูพร และ ผศ.ดร.จิราพร เทียวอยู่ สำหรับคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ยิ่ง และ จิตรจิรา ไชยฤทธิ์ สำหรับคำแนะนำทางด้านสถิติ ทำให้การศึกษาฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

การศึกษานี้ได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์มหาวิทยาลัยขอนแก่น เลขที่: HE541253

เอกสารอ้างอิง

1. พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๑) พ.ศ. ๒๕๔๒ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๑๖ ตอนที่ ๑๓๗ ณ วันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๔๒.
2. ศักดิ์สิทธิ์ บุญลักษณะ. ข้อมูลพื้นฐานการชันสูตรพลิกศพของภาควิชานิติเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541-2545. จุฬาลงกรณ์เวชสาร 2547; 48:767-75.
3. Jongprasartsuk K, Charaschisri W. Forensic aspect of unnatural death in children. Chula Med J 2010; 54:205-11.
4. สุชาติ เกิดมงคลการ, สัม เอกเฉลิมเกียรติ, อรพิน ทรัพย์สัน, รุ่งจักร เตมโต, กาญจนีย์ คำนาคแก้ว. สถานการณ์การตักน้ำจมน้ำของเด็กในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก; 2552.
5. อติศักดิ์ ผลิตผลการพิมพ์. อุบัติเหตุจมน้ำ: เหตุการณ์การตายในวัยรุ่นไทย. หมอชาวบ้าน 2546; 25:13-4.
6. U.S. Census Bureau. Birth, deaths, marriages and divorces. Statistical abstract of the United States : 2011. 2011 [cited Jul 17, 2011]. Available from <http://www.census.gov/compendia/statab/2011/tables/115012>

